

PODKARPACKI
URZĄD WOJEWÓDZKI
W RZESZOWIE

S. VI – 0932 – 12 / 10

4 VI
Jed

Wydział Polityki Społecznej	
Data Wpływu	19-11-2010
L.dz. SP 10828	podpis

PROTOKÓŁ

kontroli problemowej w zakresie stanu utrzymania obiektów grobownictwa wojennego oraz określenia potrzeb remontowych przeprowadzonej w dniu 19 października 2010 r.

Nazwa i adres jednostki kontrolowanej: Urząd Gminy i Miasta Nisko; Plac Wolności 14, 37-400 Nisko
Kierownikiem kontrolowanej jednostki jest p. Julian Ozimek – Burmistrz, pełniący tę funkcję od 2006 roku. W latach wcześniejszych – od 1992 roku – funkcję tę pełnił p. Mariusz Kowalik
Kontrolę przeprowadziła Barbara Uliasz – starszy specjalista w Wieloosobowym stanowisku ds. ochrony dziedzictwa narodowego i spraw organizacyjnych, na podstawie upoważnienia Wojewody Podkarpackiego z dnia 6 października 2010 r. znak: S.VI-0939-6-14/10 oraz delegacji nr 612/10 wystawionej przez Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie.

Zakres przedmiotowy kontroli: stan realizacji zadań w zakresie opieki nad obiektami grobownictwa wojennego. Kontrolą objęto okres od 1999 roku.

W toku kontroli uczestniczył i udzielał informacji p. Stanisław Radewicz – Inspektor
W trakcie kontroli dokonano lustracji obiektów grobownictwa wojennego zlokalizowanych na terenie gminy i stwierdzono.

Dotychczas z terenu gminy Nisko do *Wojewódzkiej ewidencji cmentarzy, kwater i mogił wojennych* zgłoszone były następujące obiekty:

- kwatera z I wojny światowej na cmentarzu parafialnym w Nisku przy ul. Głowackiego,
- trzy mogiły indywidualne żołnierzy WP z 1939 r. na cmentarzu parafialnym w Nisku przy ul. Głowackiego,
- mogiła zbiorowa żołnierzy WP z 1939 r. na cmentarzu parafialnym w Nisku przy ul. Głowackiego,
- mogiła indywidualna partyzanta/żołnierza radzieckiego na cmentarzu parafialnym w Nisku przy ul. Głowackiego,
- mogiła indywidualna Józefa Lena – żołnierza WP zmarłego 16 listopada 1945 r. na cmentarzu parafialnym w Nisku przy ul. Głowackiego,

- mogiła indywidualna Jana Janiec – żołnierza WP zmarłego 25 lipca 1945 r. na cmentarzu parafialnym w Nisku przy ul. Głowackiego,
- cztery mogiły indywidualne nieznanymi żołnierzami WP z 1944 r. na cmentarzu parafialnym w Raławicach,
- cmentarz z I wojny światowej w miejscowości Zarzecze – Podborek.

Podczas kontroli dokonano lustracji ww. obiektów i stwierdzono:

- w lewym dolnym rogu kwatery ustawiona jest drewniano – metalowa tablica, na której umieszczone są laminowane kartki formatu A4, każda opatrzona jest zdjęciem i krótką informacją w języku niemieckim; jak wynika z ich treści poświęcone są żołnierzom poległym lub zmarłym w Nisku w okresie I wojny światowej, najprawdopodobniej spoczywającym na tej kwaterze, najprawdopodobniej są to kopie archiwalnych materiałów niemieckich lub austriackich, zarówno gmina jak i zarządca cmentarza nie posiadają informacji kiedy i z czyjej inicjatywy została ustawiona, podejmowane próby ustalenia autora nie przyniosły rezultatu,
- mogiły żołnierzy WP z 1939 r. znajdują się w dobrym stanie technicznym, wymagają jedynie drobnych prac konserwacyjnych,
- na nagrobku Rosjanina Mykoły Paniszaka widnieje 16 kwietnia 1940 r. jako data śmierci, w okresie tym nie toczyły się żadne walki, w których mógłby poleć żołnierz radziecki, należy ustalić okoliczności śmierci pochowanego,
- należy podjąć działania zmierzające do określenia okoliczności śmierci Józefa Lena – żołnierza WP zmarłego w 1945 roku, celem byłoby nawiązanie kontaktu z rodziną opiekującą się miejscem spoczynku, dokładne ustalenie okoliczności zgonu pozwoli na określenie czy grób ten stanowi mogiłę wojenną w myśl ustawy z dnia 23 marca 1933 r. *o grobach i cmentarzach wojennych (dz. U. Nr 39 poz. 311 z późn. zm.)*.
- mogiła indywidualna Jana Janiec obecnie nie istnieje, jak wynika z informacji przekazanych przez zarządcę cmentarza decyzję o oddaniu miejsca pochówku do ponownego wykorzystania podjęła rodzina opiekująca się grobem,
- mogiły indywidualne żołnierzy WP w Raławicach z pewnością nie pochodzą z okresu II wojny światowej, przeczy temu forma urządzenia grobu w postaci czterech wysoki, smukłych krzyży betonowych charakterystycznych dla grobów żołnierzy polskich poległych w czasie I wojny światowej i w latach późniejszych,
- na cmentarzu wojennym w Zarzeczu – Podborku brak jest jakichkolwiek elementów świadczących, że stanowi on obiekt grobownictwa wojennego.

Ponadto podczas kontroli, dzięki informacjom zarządcy cmentarza w Nisku oraz grabarza cmentarza w Raclawicach ustalono, że na terenie ww. cmentarzy znajdują się także inne obiekty grobownictwa wojennego dotychczas nie zewidencjonowane:

- mogiła indywidualna Jakuba Liblinga – ofiary terroru zamordowanego w październiku 1942 roku – cmentarz parafialny w Nisku ul. Głowackiego: grób ma formę obramowanie zwieńczonego metalowym krzyżem z odlewaną tabliczką inskrypcyjną,
- grób zbiorowy ośmiu osób – ofiar terroru zamordowanych w dniu 6 października 1942 roku – cmentarz parafialny w Nisku ul. Głowackiego: grób ma formę pełnego lastrykowego nagrobka zwieńczonego płytą z kamienną tablicą inskrypcyjną,
- mogiła zbiorowa żołnierzy AK poległych w 1944 r. – cmentarz parafialny w Raclawicach: grób ma formę pełnego nagrobka granitowego, zwieńczonego płytą inskrypcją i fotografiami pochowanych (urządzony staraniem rodziny),
- mogiła indywidualna nieznanego żołnierza WP prawdopodobnie z 1919 r. – cmentarz parafialny w Raclawicach: grób ma formę obramowania betonowego zwieńczonego wysokim betonowym krzyżem, brak jakiegokolwiek tablicy inskrypcyjnej,
- mogiła indywidualna Błażeja Pałki, według informacji został on zamordowany w czasie okupacji – cmentarz parafialny w Raclawicach: grób ma formę betonowej płyty zwieńczonej metalowym krzyżem z tablicą z nazwiskiem pochowanego,
- mogiła indywidualna Józefa Pliszki, według informacji został on zamordowany w czasie okupacji – cmentarz parafialny w Raclawicach: grób ma formę betonowej płyty zwieńczonej metalowym krzyżem z tablicą z nazwiskiem pochowanego,
- mogiła indywidualna Romana Pędraka, który zginął 21 czerwca 1944 r. „od wrogiej kuli faszystowskiej” – cmentarz parafialny w Raclawicach: grób ma formę lastrykowego nagrobka zwieńczonego krzyżem oraz płytą, na której umieszczone jest zdjęcie pochowanego oraz chromonikłowa tablica inskrypcyjna,
- mogiła indywidualna Henryka Radzińskiego poległego w 1920 roku – cmentarz parafialny w Raclawicach: grób ma formę obramowania wypełnionego ziemią z nasadzeniami roślinnymi zwieńczonego ozdobnym, piaskowcowym nagrobkiem z krzyżem na szczycie, na licu wyryta jest inskrypcja.

Wnioski:

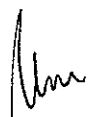
1. Gmina Nisko dotychczas otrzymała wsparcie z budżetu Wojewody w latach 1999 – 2000 w ogólnej wysokości 3 200 zł z przeznaczeniem na bieżące utrzymanie i remonty obiektów grobownictwa wojennego. Nie otrzymała wnioskowanej dotacji na remont cmentarza

w Zarzeczcu – Podborku w roku 2008. W pozostałych latach nie wnioskowano o uzyskanie dotacji celowej z budżetu państwa.

2. Podjęte zostaną działania, zarówno przez gminę jak i Wojewodę, w celu ustalenia czy osoby wymienione na tablicy stojącej na kwaterze w Nisku zostały w tym miejscu pochowane. W tym celu należy przebadać archiwa gminy, USC i księgi parafialne. Tut. Wydział wejdzie w kontakt z archiwami i organizacjami międzynarodowymi, mogącymi posiadać informacje w tej sprawie.
3. Tablicę drewnianą należy z kwatery usunąć, zarówno z powodu jej stanu technicznego jak i faktu, że w żaden sposób nie koresponduje z urządzeniem obiektu. Laminowane karty należy zachować. Po potwierdzeniu, że wymienione osoby spoczywają na tej kwaterze zostanie rozważona forma w jakiej ich nazwiska zostaną w sposób trwały umieszczone na jej terenie.
4. Należy podjąć działania w celu ustalenia okoliczności śmierci Mykoły Paniszaka oraz Józefa Lena, w celu potwierdzenia ich wojennego charakteru.
5. Grób Jana Janiec zostanie wykreślony z *Ewidencji*, karty powinny zostać usunięte z dokumentacji prowadzonej przez gminę.
6. Należy opracować dokumentację remontową dla cmentarza wojennego w Zarzeczcu, która powinna przewidywać: remont ogrodzenia (celowym byłoby wykorzystanie istniejących słupków metalowych), wykonanie tablicy inskrypcyjnej na istniejącym głazie ustawionym na cmentarzu oraz alejki głównej i dojścia do cmentarza z drogi, ustawienie przy drodze tablicy informującej o istnieniu i charakterze cmentarza wojennego. Należy rozważyć ustawienie na cmentarzu wysokiego krzyża, który podkreślałby charakter obiektu, będącego miejscem spoczynku poległych.
7. Według informacji grabarza cmentarza w Raclawicach mogły indywidualne żołnierzy WP pochodzą z 1919 roku. Należy podjąć starania w celu potwierdzenia tej informacji np. w oparciu o księgi parafialne. Jednak forma urządzenia grobów stanowić może jej potwierdzenie, w związku z powyższym należy dokonać aktualizacji karty ewidencyjnej prowadzonej przez gminę.
8. Wymienione wyżej groby na cmentarzu w Nisku: Jakuba Liblinga i zbiorowa ofiar terroru oraz w Raclawicach: indywidualna żołnierza WP z 1919 r., Henryka Radzińskiego, zbiorowa żołnierzy AK, Błażeja Pałki i Józefa Pliszki stanowią groby wojenne w myśl cytowanej wyżej ustawy. Powinny zostać objęte *Wojewódzką ewidencją*. W tym celu należy sporządzić dla nich karty ewidencyjne, według wzoru posiadanego przez gminę, który kopie otrzymuje tut. Wydział.

9. Uznanie mogiły Romana Pędraka, który poległ 21 czerwca 1944 r., za grób wojenny uzależnione jest od ustalenia okoliczności śmierci, w tym celu należy wejść w kontakt z rodziną pochowanego.
10. W materiałach będących w posiadaniu tut. Wydziału znajduje się informacja, że na cmentarzu parafialnym w miejscowości Zarzeczce znajduje się grób żołnierzy WP poległych w 1939 roku. Wspomina o jej istnieniu także *Przewodnik po upamiętnionych miejscach walk i męczeństwa lata wojny 1939 – 1945* wydany przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa w Warszawie. Należy skontaktować się z zarządcą cmentarza w Zarzeczcu oraz miejscową parafią w celu weryfikacji tej informacji. W przypadku potwierdzenia istnienia takiego grobu powinien on zostać zgłoszony do prowadzonej przez Wojewodę *Ewidencji*.
11. Grób Ludwika Liblinga w Nisku wymaga pilnych prac remontowych, zabezpieczających go przed całkowitym zniszczeniem. W tym celu należy przygotować dokumentację projektową nagrobka: forma wraz z dokładną treścią inskrypcji.
12. Remontu wymagają także mogiły indywidualne żołnierzy WP z 1919 r. na cmentarzu w Raławicach, zarówno pojedyncza jak i skupione. Polegać on powinien na konserwacji istniejących krzyży nagrobnych i wykonaniu tablic inskrypcyjnych.
13. Również mogiła Henryka Radzińskiego wymaga remontu, ze względu na walory artystyczne nagrobka powinien on ograniczyć się do konserwacji i odnowienia istniejących elementów. Prace powinny zostać zlecone wykonawcy posiadającemu stosowne kwalifikacje. Obramowanie mogiły wykazuje znaczne zniszczenie, dlatego można rozważyć wykonanie nowego, korespondującego ze zwieńczeniem lub wykonanie litej płyty z kamienia np. piaskowca.
14. Pilnego remontu wymaga także jedyny samodzielny obiekt – cmentarz z I wojny światowej w Zarzeczcu – Podborku. Zakres prac został omówiony wyżej.
15. Wszystkie opisane wyżej prace remontowe mogą uzyskać dofinansowanie w formie dotacji celowej z budżetu Wojewody na 2011 rok. Podstawą jej uzyskania jest opracowanie dokumentacji remontowej, dla każdego z obiektów. W przypadku grobów znajdujących się na cmentarzach komunalnych i parafialnych wymagane jest współfinansowanie prac ze strony gminy. Materiały należy dołączyć do wniosku, który przesyłany jest do gmin rokrocznie w listopadzie.
16. Należy sporządzić mapy cmentarzy wraz z dokładnym zaznaczeniem lokalizacji poszczególnych grobów, co pozwoli na ich łatwe odnalezienie w przyszłości i ułatwi sprawowanie bezpośredniej opieki.

Na tym czynności kontroli zakończono. Protokół kontroli sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden otrzymuje jednostka kontrolowana.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz U z 2009 r. Nr 31, poz 206):

Kierownik jednostki kontrolowanej parafuje na każdej stronie oraz podpisuje protokół kontroli w terminie 7 dni od momentu jego otrzymania. Kierownikowi przysługuje przed podpisaniem protokołu prawo zgłoszenia umotywowanych zastrzeżeń, co do ustaleń zawartych w protokole w terminie 7 dni od otrzymania protokołu. Kierownikowi przysługuje również prawo odmowy podpisania protokołu kontroli, przy złożeniu w terminie 7 dni od jego otrzymania pisemnych wyjaśnień w sprawie odmowy

O wynikach kontroli poinformowano pracownika na stanowisku, na którym przeprowadzono kontrolę.

URZĄD GMINY I MIASTA
w NISKU
Pl. Wolności 14, 37-400 Nisko
tel. 015 841 56 43
fax 015 841 56 30

Rzemioś dnia *2010-10-27*
/miejsowość/

BURMISTRZ

[Podpis]
(Podpis Kierownika jednostki kontrolowanej)

Barbara Iliou
(Podpis Kontrolującego)

NISKO dnia *05.11.2010 r.*
/miejsowość/

Osoba uczestnicząca w kontroli :

Stanisław Radziejewski